Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

16. september 2013 *

»Konkurrence — karteller — belgiske, tyske, franske, italienske, nederlandske og østrigske markeder for badeværelsesudstyr og -inventar — afgørelse, der fastslår en overtrædelse af artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 — koordinering af prisforhøjelser og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger — begrebet overtrædelse — samlet overtrædelse — relevant marked — retningslinjer for beregningen af bøder af 2006 — grovhed — koefficienter«

I sag T-396/10,

Zucchetti Rubinetteria SpA, Gozzano (Italien) ved advokaterne M. Condinanzi, P. Ziotti og N. Vasile,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre, A. Antoniadis og L. Malferrari, som befuldmægtigede, først bistået af advokaterne F. Ruggeri Laderchi og A. De Matteis, derefter af advokat F. Ruggeri Laderchi,

sagsøgt,

angående principalt en påstand om annullation af Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39.092 – Badeværelsesudstyr og -inventar), for så vidt som den vedrører sagsøgeren, og subsidiært en påstand om ophævelse eller nedsættelse af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt,

har

RETTEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, I. Pelikánová, og dommerne K. Jürimäe (refererende dommer) og M. van der Woude,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 12. juni 2012,

afsagt følgende

* Processprog: italiensk.

Dom

Sagens baggrund

1 Ved afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39.092 – Badeværelsesudstyr og -inventar) (herefter »den anfægtede afgørelse«) fastslog Europa-Kommissionen, at der var sket en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og af artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Denne overtrædelse, som 17 virksomheder deltog i, fandt sted i løbet af forskellige perioder i tidsrummet fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004 i form af en flerhed af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis på Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder (anden og tredje betragtning til samt artikel 1 i den anfægtede afgørelse).

2 Kommissionen anførte nærmere bestemt i den anfægtede afgørelse, at den fastslåede overtrædelse for det første bestod i, at producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar koordinerede deres årlige prisforhøjelser og andre aspekter ved prisfastsættelsen ved regelmæssige møder i nationale brancheorganisationer, for det andet i fastsættelse eller koordination af priserne ved konkrete begivenheder, såsom en stigning i råvarepriser, indførelsen af euroen eller indførelse af motorvejsafgifter, og for det tredje i videregivelse og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger. Desuden konstaterede Kommissionen, at fastsættelsen af priser i sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar var en årligt tilbagevendende begivenhed. Inden for rammerne heraf fastsatte producenterne deres prislister, som i almindelighed gjaldt et år, og som dannede grundlag for de kommercielle relationer med grossisterne (152.-163. betragtning til den anfægtede afgørelse).

3 De produkter, der er omfattet af den anfægtede afgørelse, er badeværelsesudstyr og -inventar, som tilhører en af de tre følgende undergrupper af produkter: vandhaner og armaturer, bruseafskærmninger og tilbehør samt keramiske artikler (herefter de »tre undergrupper af produkter«) (femte og sjette betragtning til den anfægtede afgørelse).

4 Sagsøgeren, Zucchetti Rubinetteria SpA, er en italiensk virksomhed, der af de tre undergrupper af produkter udelukkende markedsfører vandhaner og armaturer.

5 I den anfægtede afgørelse fandt Kommissionen, at de former for praksis, som er beskrevet i præmis 2 ovenfor, var del af en samlet plan med det formål at begrænse konkurrencen mellem adressaterne for nævnte afgørelse og besad de karakteristika, som kendetegner en samlet og vedvarende overtrædelse, hvis anvendelsesområde omfattede de tre undergrupper af produkter omhandlet i præmis 3 ovenfor, og som omfattede Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs område (778. og 793. betragtning til den anfægtede afgørelse) (herefter »den fastslåede overtrædelse«). Kommissionen fremhævede i den henseende bl.a., at denne praksis fulgte et gentaget mønster, som havde vist sig at være det samme i de seks medlemsstater, der var omfattet af Kommissionens undersøgelse (778. og 793. betragtning til den anfægtede afgørelse). Kommissionen henviste ligeledes til eksistensen af nationale brancheorganisationer, som omfattede alle tre undergrupper af produkter, som den benævnte »koordinationsorganer«, nationale brancheorganisationer, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte mindst to af disse tre undergrupper af produkter, som den benævnte »foreninger vedrørende flere produktgrupper«, samt specialsammenslutninger, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte en af de tre undergrupper af produkter (796. og 798. betragtning til den anfægtede afgørelse). Endelig fastslog Kommissionen, at der fandtes en central gruppe af virksomheder, som havde deltaget i kartellet i forskellige medlemsstater via koordinationsorganer og foreninger vedrørende flere produktgrupper (796. og 797. betragtning til den anfægtede afgørelse).

6 Med hensyn til de konklusioner, der kan drages af den konkurrencebegrænsende praksis, som har fundet sted, særlig i Italien, er den blevet gennemført inden for to uformelle grupper. For det første er visse virksomheder, herunder sagsøgeren, mødtes i Euroitalia to til tre gange om året fra juli 1992 til oktober 2004. Inden for denne gruppe, som blev dannet, da tyske producenter var trængt ind på det italienske marked, omfattede udvekslingen af oplysninger ikke kun vandhaner og armaturer, men også keramiske artikler. For det andet blev der afholdt møder i gruppen Michelangelo (navnet på det hotel, hvor møderne fandt sted) fra slutningen af 1995 eller begyndelsen af 1996 til den 25. juli 2003, som sagsøgeren ligeledes deltog i. Under disse møder omfattede drøftelserne en bred vifte af badeværelsesprodukter, særlig vandhaner og armaturer samt keramiske artikler (97.-100. betragtning til den anfægtede afgørelse).

7 Hvad angår sagsøgerens deltagelse i møderne i Euroitalia og i Michelangelo anførte Kommissionen for det første, at selv om sagsøgeren anfægter den retlige kvalificering af kartellet, har selskabet ikke desto mindre anerkendt at have deltaget i upassende drøftelser med sine konkurrenter. For det andet har sagsøgeren, uafhængigt af om selskabet har anvendt de omhandlede prisforhøjelser eller ej, deltaget aktivt i organiseringen af møderne og i drøftelserne ved disse, hvilket er bevist ved de skriftlige beviser, som Kommissionen er i besiddelse af (jf. 470.-474. betragtning til den anfægtede afgørelse).

8 Hvad angår fastslåelsen af de omhandlede virksomheders eventuelle deltagelse i den fastslåede overtrædelse anførte Kommissionen, at der ikke foreligger tilstrækkelige beviser for, at sagsøgeren og de andre italienske virksomheder, der deltog i møderne i Euroitalia og i Michelangelo, var bevidste om en samlet plan (851.-879. betragtning til den anfægtede afgørelse).

9 I øvrigt støttede Kommissionen ved beregningen af de bøder, som den pålagde de i den anfægtede afgørelse omhandlede virksomheder, sig til retningslinjerne for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 (EUT 2006 C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«) (1174.-1399. betragtning til den anfægtede afgørelse).

10 Kommissionen fastslog i den anfægtede afgørelse artikel 1, stk. 5, punkt 18, at sagsøgeren havde deltaget i en overtrædelse fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004 vedrørende badeværelsesudstyr og -inventar på italiensk område.

11 Kommissionen pålagde i den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 17, sagsøgeren en bøde på 3 996 000 EUR.

Retsforhandlinger og parternes påstande

12 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. september 2010 har sagsøgeren anlagt nærværende sag.

13 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Fjerde Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling.

14 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Retten under retsmødet den 12. juni 2012.

15 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Principalt annulleres den anfægtede afgørelse, for så vidt som den vedrører sagsøgeren.

— Subsidiært ophæves den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt, eller den nedsættes væsentligt.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

16 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

17 Det bemærkes indledningsvis, at den domstolsprøvelse, som Unionens retsinstanser foretager af de afgørelser, som Kommissionen træffer med henblik på at pålægge sanktioner for overtrædelser af konkurrenceretten, bygger på den i artikel 263 TEUF fastsatte legalitetskontrol, der, når de skal træffe afgørelse i en sag af denne art, komplementeres af den fulde prøvelsesret, der i henhold til artikel 261 TEUF er tillagt disse retsinstanser ved artikel 31 i forordning nr. 1/2003 (jf. i denne retning Domstolens dom af 8.12.2011, sag C-386/10 P, Chalkor mod Kommissionen, Sml. I, s. 13085, præmis 53, 63 og 64). Denne kompetence giver disse retsinstanser beføjelse til, ud over en simpel legalitetskontrol af sanktionen, at anlægge deres egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor efter omstændighederne at ophæve, nedsætte eller forhøje den pålagte bøde eller tvangsbøde (jf. Domstolens dom af 8.12.2011, sag C-272/09 P, KME Germany m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 12789, præmis 103 og den deri nævnte retspraksis; jf. i denne retning Rettens dom af 5.10.2011, sag T-11/06, Romana Tabacchi mod Kommissionen, Sml. II, s. 6681, præmis 265).

18 Set i lyset af den i foregående præmis nævnte retspraksis må for det første sagsøgerens principale påstand om annullation af den anfægtede afgørelse, for så vidt som den vedrører sagsøgeren, undersøges, og for det andet må der tages stilling til sagsøgerens subsidiære påstand om, i det væsentlige, at Retten bør udøve sin fulde prøvelsesret og ophæve eller nedsætte den bøde, Kommissionen har pålagt sagsøgeren.

Den principale påstand om delvis annullation af den anfægtede afgørelse

19 Til støtte for søgsmålet har sagsøgeren fremført tre anbringender. Det første anbringende vedrører fejl begået af Kommissionen ved afgrænsningen af det relevante marked. Det andet anbringende vedrører, at Kommissionen med urette har fastslået, at den omhandlede praksis udgjorde en overtrædelse af artikel 101 TEUF. Det tredje anbringende er rettet mod fejl og tilsidesættelser begået af Kommissionen ved beregningen af bøden.

Det første anbringende om fejl begået af Kommissionen ved afgrænsningen af det relevante marked

20 Sagsøgeren har anført, at Kommissionen har tilsidesat artikel 101 TEUF, har anlagt åbenbart urigtige skøn og har undladt at opfylde sine forpligtelser vedrørende sagens behandling og begrundelse med hensyn til den afgrænsning af det relevante marked, som Kommissionen har foretaget i den anfægtede afgørelse, særlig i 791. betragtning til afgørelsen. Som sagsøgeren har bekræftet under retsmødet som svar på Rettens spørgsmål, har sagsøgerne anført to hovedklagepunkter i den henseende.

21 For det første har sagsøgeren indledningsvis vedrørende de tre undergrupper af produkter anført, at Kommissionen ikke præcist har afgrænset de relevante markeder på trods af den omstændighed, at denne analyse udgjorde en nødvendig forudsætning for kvalificeringen af de omhandlede faktiske omstændigheder som en samlet overtrædelse. Endvidere har Kommissionen med urette fastslået, at de tre undergrupper af produkter var en del af ét og samme produktmarked, selv om de dels ikke var substituerbare hverken ud fra et udbuds- eller efterspørgselssynspunkt, og at der dels var tale om produkter, der var forskellige såvel teknologisk, kommercielt og æstetisk. Sagsøgeren har i den

henseende anført, at selv hvis der kunne anses for at være en økonomisk forbindelse mellem vandhaner og armaturer samt keramiske artikler, og hvis de supplerede hinanden, er dette utilstrækkeligt til at godtgøre eksistensen af et enkelt relevant marked.

22 For det andet har Kommissionen ikke i den anfægtede afgørelse fastslagt udstrækningen af det relevante geografiske marked, således som det skulle være fastslagt i henhold til punkt 8 i Kommissionens meddelelse om afgrænsning af det relevante marked i forbindelse med Fællesskabets konkurrenceret (EFT 1997 C 372, s. 5). Sagsøgeren har i den henseende anført, at Kommissionen har indskrænket sig til at præcisere, at den fastslåede overtrædelse vedrørte de seks medlemsstater, der er nævnt i præmis 1 ovenfor.

23 Kommissionen har anfægtet sagsøgerens argumentation.

24 Hvad for det første angår sagsøgerens klagepunkt om, at Kommissionen ikke kunne fastslå, at der forelå en samlet overtrædelse, når de tre undergrupper af produkter ikke var en del af ét og samme produktmarked, må det fastslås, at Kommissionen i den anfægtede afgørelse på ingen måde har fastslået, at disse tre undergrupper, som den klart har sondret mellem i 5.-12. betragtning til den anfægtede afgørelse, var en del af ét og samme produktmarked. Kommissionen har således i 791. betragtning til den anfægtede afgørelse anført, at »den omstændighed alene, at de af overtrædelsen omfattede produkter tilhører forskellige markeder, er ikke tilstrækkelig til at rejse tvivl om den omstændighed, at en given adfærd udgør en samlet overtrædelse«.

25 Desuden medfører den omstændighed, at Kommissionen fastslog, at der forelå en samlet overtrædelse inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar, henset til den indbyrdes afhængighed blandt de forskellige former for konkurrencebegrænsende praksis for hver af de tre undergrupper af produkter og eksistensen af en samlet plan, som det bl.a. fremgår af 796. betragtning til den anfægtede afgørelse, ikke, at Kommissionen deraf udledte, at de tre undergrupper af produkter var en del af ét og samme marked. Det må i den henseende erindres, at en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF kan følge ikke blot af særskilte aftaler eller samordnet praksis, som bør pålægges sanktioner som særskilte overtrædelser, men ligeledes af en række af aftaler eller samordnet praksis, som er forbundet på en sådan måde, at de bør anses for at være dele af en samlet overtrædelse (jf. i denne retning Domstolens dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 258 og den deri nævnte retspraksis). For at fastslå eksistensen af en samlet overtrædelse påhviler det Kommissionen at godtgøre, at aftalerne eller den samordnede praksis, selv om de vedrører forskellige goder, tjenesteydelser eller geografiske områder, er en del af en samlet plan, som de berørte virksomheder bevidst har gennemført med henblik på at realisere et samlet konkurrencebegrænsende mål (jf. i denne retning dommen i sagen Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, præmis 258 og 260, og Rettens dom af 8.7.2008, sag T-54/03, Lafarge mod Kommissionen, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 482).

26 Kommissionen begik derfor ikke en fejl, da den fastslog, at de tre undergrupper af produkter var genstand for en samlet overtrædelse, selv om de tilhørte forskellige produktmarkeder.

27 Det bemærkes for det andet, at Kommissionen ikke havde nogen forpligtelse til at foretage en præcis afgrænsning i den anfægtede afgørelse af de produktmarkeder, som de tre undergrupper af produkter tilhørte.

28 Som Kommissionen i det væsentlige har anført i 891. betragtning til den anfægtede afgørelse, uden at sagsøgeren har anfægtet dette, fremgår det af retspraksis, at det ved anvendelsen af artikel 101, stk. 1, TEUF er for at kunne afgøre, om en aftale kan påvirke handelen mellem medlemsstater og har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for Den Europæiske Union, at Kommissionen skal afgrænse det relevante marked. Følgelig skal Kommissionen kun foretage en afgrænsning af markedet i en afgørelse vedtaget i henhold til artikel 101, stk. 1, TEUF, når

det uden en sådan afgrænsning ikke er muligt at afgøre, om aftalen, vedtagelsen inden for en virksomhedssammenslutning eller den pågældende samordnede praksis kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater og har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked (jf. Rettens dom af 25.10.2005, sag T-38/02, Groupe Danone mod Kommissionen, Sml. II, s. 4407, præmis 99 og den deri nævnte retspraksis).

29 I den foreliggende sag er det for det første tilstrækkeligt at konstatere, at sagsøgeren hverken har fremført argumenter eller beviser med henblik på at godtgøre, at den samordnede praksis, der fandt sted inden for Euroitalia og Michelangelo vedrørende vandhaner og armaturer, der markedsførtes i Italien, i modsætning til det af Kommissionen i den anfægtede afgørelse fastslåede, ikke kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstater og ikke havde til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked.

30 Det bemærkes for det andet, som Kommissionen har anført i 892. betragtning til den anfægtede afgørelse, at en konstatering af, at de tre undergrupper af produkter tilhørte forskellige produktmarkeder, under alle omstændigheder ikke rejser tvivl om de faktiske forhold, som førte Kommissionen til i det væsentlige at fastslå i 796. betragtning til afgørelsen, at denne praksis skulle anses for at være en del af en samlet overtrædelse, henset til det indbyrdes afhængighedsforhold, der fandtes mellem dem, og eksistensen af en samlet gennemførelsesplan.

31 Under disse omstændigheder må sagsøgerens argumenter med henblik på at gøre gældende, at de tre undergrupper af produkter ikke var en del af ét og samme produktmarked, fordi de ikke var substituerbare ud fra et udbuds- eller efterspørgselssynspunkt, og fordi der var tale om produkter, der var forskellige såvel teknologisk, kommercielt og æstetisk, forkastes som irrelevante.

32 Sagsøgerens to andre argumenter kan ikke ændre konstateringen i præmis 31 ovenfor.

33 Hvad angår sagsøgerens første argument om, at sagsøgeren kun deltog i den italienske del af den fastslåede overtrædelse, er det i den henseende tilstrækkeligt at bemærke, at en sådan konstatering ikke medfører, at Kommissionen ikke gyldigt kunne fastslå eksistensen af en samlet overtrædelse, som andre i den anfægtede afgørelse nævnte virksomheder havde deltaget i.

34 Hvad angår sagsøgerens andet argument om, at Kommissionen med urette i 791. betragtning til den anfægtede afgørelse har henvist til Rettens dom af 15. juni 2005 (Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, forenede sager T-71/03, T-74/03, T-87/03 og T-91/03, ikke trykt i Samling af Afgørelser, præmis 90), bemærkes indledningsvis, at Kommissionen i 791. betragtning til den anfægtede afgørelse har anført følgende:

»Endelig kan Kommissionen med rette støtte sin beskrivelse af det omhandlede marked i kartelsager på de deltagende virksomheders adfærd. Retten […] har i præmis 90 i sin dom i sagen Tokai Carbon [m.fl. mod Kommissionen, nævnt ovenfor,] anført, at »det ikke er Kommissionen, som vilkårligt har valgt det omhandlede marked, men det er medlemmerne af det kartel, som [den i den sag omhandlede virksomhed]« deltog i, som frivilligt fokuserede deres konkurrencebegrænsende adfærd på de [i den sag omhandlede] produkter. Den omstændighed alene, at de af overtrædelsen omfattede produkter tilhører forskellige markeder, er ikke tilstrækkelig til at rejse tvivl om den omstændighed, at en given adfærd udgør en samlet overtrædelse.«

35 Dernæst bemærkes, at Kommissionen i 889. betragtning til den anfægtede afgørelse med henvisning til dommen i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 34 ovenfor (jf. fodnote 1248 i den anfægtede afgørelse), har anført følgende:

»Det er i det væsentlige deltagerne i et kartel, som afgrænser kartellets rækkevidde og væsentlige parametre, idet de bevidst fokuserer deres konkurrencebegrænsende adfærd på de omhandlede produkter og geografiske områder.«

36 Det fremgår således af 791. og 889. betragtning til den anfægtede afgørelse, at ved undersøgelsen af spørgsmålet, om den omhandlede ulovlige praksis udgjorde flere overtrædelser eller en samlet overtrædelse (jf. punkt 5.2.3 i den anfægtede afgørelse), fastslog Kommissionen med rette, at det måtte undersøges, ikke om den omhandlede praksis vedrørte produkter, der tilhørte ét og samme marked, men om virksomhederne selv betragtede denne praksis som en del af en samlet plan, der bevidst blev gennemført af virksomhederne med henblik på at realisere et samlet konkurrencebegrænsende mål.

37 Sagsøgerens argument om, at Kommissionen med urette har henvist til dommen i sagen Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 34 ovenfor, som støtte for konstateringen af, at der forelå en samlet overtrædelse, må således forkastes som ubegrundet.

38 Hvad for det andet angår sagsøgerens klagepunkt om, at Kommissionen ikke har afgrænset det relevante geografiske marked, bemærkes, at som det fremgår af den i præmis 28 ovenfor nævnte retspraksis, er Kommissionen inden for rammerne af anvendelsen af artikel 101, stk. 1, TEUF kun forpligtet til at afgrænse det relevante marked for at afgøre, om den omhandlede praksis påvirker handelen mellem medlemsstater og har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for det indre marked.

39 I den foreliggende sag må det indledningsvis fastslås, at Kommissionen i 122. betragtning til den anfægtede afgørelse har anført, at den omhandlede ulovlige praksis vedrørte salg af tre undergrupper af produkter i seks medlemsstater, nemlig Belgien, Tyskland, Frankrig, Italien, Nederlandene og Østrig.

40 Endvidere har Kommissionen i 123. betragtning til den anfægtede afgørelse anført, at »salgsvolumenen for producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar vidne[de] om den betydelige samhandel mellem Den Europæiske Unions medlemsstater samt mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen«.

41 Kommissionen har ydermere i 124. betragtning til den anfægtede afgørelse bl.a. anført, at »den grænseoverskridende karakter af disse arrangementer [vedrørende samordning af prisforhøjelser] […] ligeledes [fremgik] af eksistensen af forbindelser mellem de involverede nationale foreninger, særlig ved tilstedeværelsen af en lille kerne, der bestod af de samme virksomheder i alle medlemsstaterne«.

42 Derudover har Kommissionen i 814.-823. betragtning til den anfægtede afgørelse undersøgt de grænseoverskridende forbindelser mellem de omhandlede hemmelige arrangementer. I den forbindelse har den bl.a. i 814. betragtning til afgørelsen vurderet, at disse grænseoverskridende forbindelser var dokumenteret ved de drøftelser og udvekslinger af oplysninger, som fandt sted inden for de nationale foreninger.

43 Endelig har Kommissionen i 824.-833. betragtning til den anfægtede afgørelse anført, at der fandtes en væsentlig samhandel mellem disse seks medlemsstater.

44 Det fremgår således af konstateringerne i punkt 39-43 ovenfor, at selv om Kommissionen fastslog, at den omhandlede ulovlige praksis var blevet gennemført i navnlig seks medlemsstater, gav den imidlertid ligeledes en begrundelse for, at den fandt, at handelen og konkurrencen inden for Unionen var blevet påvirket af denne praksis. Derfor var Kommissionen ikke forpligtet til mere detaljeret at afgrænse det relevante produktmarked, som vandhaner og armaturer var knyttet til.

45 Sagsøgerens andet klagepunkt må derfor forkastes som ubegrundet.

46 Set i lyset af de foregående betragtninger må det fastslås, at Kommissionen i modsætning til det af sagsøgeren anførte ikke har tilsidesat artikel 101 TEUF, anlagt åbenbart urigtige skøn eller undladt at opfylde sine forpligtelser vedrørende sagens behandling og begrundelse med hensyn til afgrænsningen af det marked, hvorpå den omhandlede ulovlige praksis blev iværksat.

47 Følgelig skal det første anbringende forkastes i sin helhed.

Det andet anbringende om tilsidesættelser knyttet til kvalificeringen af de omhandlede drøftelser i Euroitalia og i Michelangelo som et kartel

48 Sagsøgeren har anført, at selv om Kommissionen med rette kunne kritisere sagsøgeren for at have »deltaget i upassende drøftelser om priser«, havde disse drøftelser imidlertid ikke ført til nogen aftale om fastsættelse eller samordning af prisforhøjelser. Sagsøgeren har i den forbindelse gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 101 TEUF ved kvalificeringen af overtrædelsens omstændigheder, har bedømt de faktiske omstændigheder forkert, har tilsidesat sin begrundelsespligt, som fremgår af artikel 296 TEUF, og har begået magtfordrejning.

49 Det bemærkes indledningsvis, at det ikke fremgår klart af sagsøgerens skriftlige indlæg, hvilke argumenter sagsøgeren har påberåbt til støtte for hver af de i den foregående præmis nævnte tilsidesættelser. Det fremgår til gengæld utvetydigt, at sagsøgeren i det væsentlige har anført tre principale klagepunkter til støtte for sit andet anbringende. Det andet anbringende må undersøges i lyset af disse klagepunkter.

50 Sagsøgeren har for det første anført, at selv om Kommissionen med rette i den anfægtede afgørelse fastslog, at sagsøgeren ikke havde deltaget i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, fastslog Kommissionen til gengæld med urette, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse, der var væsentligt grovere end den overtrædelse, der blot bestod i en deltagelse i en udveksling af følsomme oplysninger om markedet for vandhaner og armaturer. Sagsøgeren har i den henseende anført, at de drøftelser om priser, som sagsøgeren deltog i – i modsætning til den konkurrencebegrænsende praksis, som dels vedrørte de to andre undergrupper af produkter end vandhaner og armaturer og dels fandt sted i andre medlemsstater end Italien – ikke førte til samordning eller fastsættelse af priser. Der foreligger således ikke tilstrækkelige samstemmende indicier, der viser en parallel adfærd blandt deltagerne i disse møder, hvilket de virksomheder, der er blevet indrømmet en bødenedsættelse i henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002 C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 2002«), i øvrigt har medgivet.

51 Kommissionen har anfægtet denne argumentation.

52 Det bemærkes for det første indledningsvis, som Kommissionen har anført, at selv om sagsøgeren har anfægtet at have »samordnet« eller »fastsat« prisforhøjelser sammen med sine konkurrenter, har sagsøgeren imidlertid i sine skriftlige indlæg udtrykkeligt medgivet at have deltaget i »upassende drøftelser om priser«.

53 Det bemærkes endvidere, at det i henhold til retspraksis, for at der foreligger en aftale som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF, er tilstrækkeligt, at de pågældende virksomheder har givet udtryk for en fælles vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde (Rettens dom af 17.12.1991, sag T-7/89, Hercules Chemicals mod Kommissionen, Sml. II, s. 1711, præmis 256, og af 20.3.2002, sag T-9/99, HFB Holding m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1487, præmis 199).

54 En aftale som omhandlet i artikel 101, stk. 1, TEUF kan anses for indgået, når der består en samstemmende vilje med hensyn til selve princippet om at begrænse konkurrencen, selv om specifikke elementer af den planlagte begrænsning stadig er genstand for forhandlinger (jf. i denne retning dommen i sagen HFB Holding m.fl. mod Kommissionen, nævnt i præmis 35 ovenfor, præmis 151-157 og 206).

55 Begrebet samordnet praksis omhandler en form for koordinering mellem virksomheder, hvorved disse ikke går så langt som til at slutte en egentlig aftale, men dog bevidst erstatter den risiko, der er forbundet med normal konkurrence, med et indbyrdes praktisk samarbejde (Domstolens domme af 8.7.1999, sag C-49/92 P, Kommissionen mod Anic Partecipazioni, Sml. I, s. 4125, præmis 115, og sag C-199/92 P, Hüls mod Kommissionen, Sml. I, s. 4287, præmis 158).

56 I denne forbindelse udelukker artikel 101, stk. 1, TEUF enhver direkte eller indirekte kontakt mellem erhvervsdrivende, som kan påvirke en faktisk eller potentiel konkurrents adfærd på markedet, eller som over for en sådan konkurrent kan afsløre den adfærd, man har besluttet eller overvejer selv at udvise på markedet, når disse kontakter har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen (jf. i denne retning dommen i sagen Kommissionen mod Anic Partecipazioni, nævnt i præmis 55 ovenfor, præmis 116 og 117).

57 En udveksling af oplysninger er i strid med EU-konkurrencereglerne, såfremt den formindsker eller fjerner usikkerhedsgraden vedrørende det relevante markeds funktion og følgelig begrænser konkurrencen mellem virksomhederne (jf. i denne retning Domstolens dom af 2.10.2003, sag C-194/99 P, Thyssen Stahl mod Kommissionen, Sml. I, s. 10821, præmis 81 og den deri nævnte retspraksis).

58 Offentliggørelsen af følsomme oplysninger fjerner således usikkerheden med hensyn til konkurrentens fremtidige adfærd og har således direkte eller indirekte betydning for strategien for modtageren af oplysningerne (jf. i denne retning Domstolens dom af 23.11.2006, sag C-238/05, Asnef-Equifax og Administración del Estado, Sml. I, s. 11125, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis). Enhver erhvervsdrivende skal uafhængigt tage stilling til den politik, han vil føre på det indre marked, og de vilkår, han vil tilbyde sin kundekreds (jf. dommen i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, nævnt i præmis 57 ovenfor, præmis 82 og den deri nævnte retspraksis).

59 Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker de erhvervsdrivendes ret til rationelt at tilpasse sig deres konkurrenters konstaterede eller antagelige adfærd, udelukker det imidlertid kategorisk enhver direkte eller indirekte kontakt mellem sådanne erhvervsdrivende, som har til formål eller til følge, at der opstår konkurrencevilkår, som ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår i betragtning af produkternes eller de præsterede tjenesteydelsers art, størrelsen og antallet af virksomheder på markedet samt dettes omfang (jf. dommen i sagen Thyssen Stahl mod Kommissionen, nævnt i præmis 57 ovenfor, præmis 83 og den deri nævnte retspraksis).

60 Det fremgår således af den retspraksis, der er redegjort for i præmis 53-59 ovenfor, at Kommissionen med rette fastslog, at de omhandlede virksomheder, herunder sagsøgeren, havde samordnet deres fremtidige prisforhøjelser, og at en sådan samordningspraksis udgjorde en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF, i det omfang den fjernede den usikkerhed, sagsøgeren kunne have med hensyn til sine konkurrenters fremtidige adfærd og dermed direkte eller indirekte påvirkede deres forretningspolitik.

61 For det andet bemærkes under alle omstændigheder, at Kommissionen i 472. betragtning til den anfægtede afgørelse har anført, at »[det var af ringe betydning om sagsøgeren havde] gennemført alle de under møderne nævnte prisforhøjelser [eller ej, fordi sagsøgeren] åbenbart [havde] spillet en aktiv rolle ved organiseringen af møderne og [havde] deltaget aktivt i alle drøftelserne om priser ved disse møder og det på systematisk og vedvarende vis i en meget lang periode (mere end [ti] år)«. Kommissionen har ligeledes i 467. betragtning til afgørelsen anført, at »deltagerne [havde] gennemført konkrete foranstaltninger for at kontrollere udviklingen i prisstigningerne, som det frem[gik] af de bordrunder om priser, som regelmæssigt fandt sted« ved disse møder, og at »deltagerne [havde] knyttet nære forbindelser kendetegnet ved en sådan grad af samarbejde og gensidig afhængighed, at deres handlefrihed blev begrænset deraf«.

62 Det må i den henseende fastslås, at sagsøgeren hverken har fremført argumenter eller beviser med henblik på at anfægte Kommissionens to vurderinger, som er nævnt i 467. betragtning til den anfægtede afgørelse og gengivet i den foregående præmis. Kommissionen kunne imidlertid med rette på grundlag af disse vurderinger fastslå, at drøftelserne vedrørende de omhandlede prisforhøjelser var forbudt i henhold til artikel 101, stk. 1, TEUF, fordi de var egnede til at påvirke hver af konkurrenternes adfærd på markedet.

63 Endvidere er begrebet »samordning af priser«, i modsætning til hvad sagsøgeren har gjort gældende, en passende karakterisering af den overtrædelse, som sagsøgeren har deltaget i. Selv hvis det skulle vise sig, at drøftelserne om fremtidige prisforhøjelser ikke har ført til, at kartellets medlemmer er enedes om de priser, de ville fakturere, muliggjorde de ikke desto mindre, henset til den systematiske karakter af de omhandlede ulovlige udvekslinger, en samordning af disse forhøjelser.

64 Kommissionen begik derfor ikke nogen fejl ved kvalificeringen af den overtrædelse, som sagsøgeren havde deltaget i.

65 Set i lyset af de foregående konstateringer må sagsøgerens andre argumenter om, at Kommissionen med urette har fastslået, at den ulovlige praksis vedrørende vandhaner og armaturer på det italienske marked var lige så grov som de overtrædelser, der blev begået i forbindelse med de to andre undergrupper af produkter i de andre medlemsstater, eller at de omhandlede drøftelser kun vedrørte vandhaner og armaturer og ikke de to andre undergrupper af produkter, forkastes som irrelevante. Disse argumenter rejser således ikke tvivl om den kvalificering som en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF, Kommissionen har foretaget, da sagsøgeren har deltaget i en samordning af fremtidige prisforhøjelser.

66 Sagsøgerens første klagepunkt må derfor forkastes.

67 Sagsøgeren har for det andet i det væsentlige anført, at sagsøgerens konkurrenter ved de møder, der fandt sted i Euroitalia fra den 16. oktober 1992 og efterfølgende i Michelangelo, indskrænkede sig til under de drøftelser, der vedrørte markedsudviklingen, at give meddelelse om de prispolitikker, der allerede var fastlagt. Ifølge sagsøgeren var prispolitikkerne ofte forskellige for de forskellige virksomheder, og de var ofte meget vage. De prisforhøjelser, der blev drøftet, vedrørte forhøjelser for de foregående år, og betydningen af disse forhøjelser blev kun drøftet i almindelighed uden at blive kvantificeret. I den sammenhæng optrådte sagsøgeren altid selvstændigt på markedet og fuldt ud uafhængigt, både med hensyn til datoerne for prisforhøjelserne og fastsættelsen af deres størrelse. Sagsøgeren har ligeledes under retsmødet som svar på Rettens spørgsmål anført, at sagsøgeren ikke anså den omhandlede praksis for hverken at have fjernet eller formindsket usikkerheden om sagsøgerens konkurrenters adfærd, fordi de omhandlede udvekslinger af oplysninger ikke faktisk blev efterfulgt.

68 Kommissionen har anfægtet denne argumentation.

69 Det bemærkes indledningsvis, at Kommissionen i 398.-408. betragtning til den anfægtede afgørelse først har redegjort for kartellets væsentligste funktionsmåder i Italien i Euroitalia og i Michelangelo for så vidt angår vandhaner og armaturer. Dernæst har Kommissionen i 409. og 410. betragtning til afgørelsen anført, at de ulovlige drøftelser begyndte i foreningen Federceramica mellem 1990 og 1992, men at den ikke har taget disse møder i betragtning ved pålæggelsen af sanktioner vedrørende bl.a. sagsøgeren. Endelig har Kommissionen i 411.-462. betragtning til den anfægtede afgørelse beskrevet de forskellige møder i Euroitalia eller i Michelangelo, hvor Kommissionen mener, at de omhandlede virksomheder, herunder sagsøgeren, afholdt ulovlige drøftelser, fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004. I det omfang sagsøgeren kun har anfægtet Kommissionens vurderinger med hensyn til visse af møderne i Euroitalia, hvorunder ulovlige drøftelser skulle have fundet sted, er det kun med hensyn til disse møder, at det skal undersøges, om Kommissionen anlagde et urigtigt skøn, da den fastslog, at sagsøgeren havde deltaget i konkurrencebegrænsende drøftelser.

70 Hvad for det første angår mødet i Euroitalia den 16. oktober 1992 har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen har foretaget en ukorrekt fortolkning af de faktiske omstændigheder, idet den fastslog, at det fremgik af referatet af dette møde, at de virksomheder, der havde deltaget i dette møde, blot var enedes om at medbringe deres regnskabsmæssige »opgørelser« og ikke deres »resultater« til et senere møde. Disse opgørelser indeholdt imidlertid oplysninger, som var offentligt tilgængelige. Dette referat viser således ikke, at sagsøgeren havde deltaget i konkurrencebegrænsende drøftelser.

71 Det bemærkes i den henseende, at Kommissionen for at nå konklusionen i 411. betragtning til den anfægtede afgørelse om, at de drøftelser, der fandt sted ved mødet den 16. oktober 1992 var ulovlige, som det fremgår af fodnote 506 i afgørelsen, støttede sig til et referat, hvori det bl.a. anføres som følger:

»problem vedrørende prisforhøjelse på 5-7%? i januar? […] medbringe opgørelser til næste møde. Meddele prisforhøjelser i december eller januar«.

72 Hvis det i foregående præmis nævnte referat læses i lyset af den erklæring, som Grohe Beteilingungs GmbH (herefter »Grohe«) har afgivet i forbindelse med sin anmodning om bødenedsættelse, hvis bevismæssige værdi sagsøgeren ikke har anfægtet, fremgår det utvetydigt, at deltagerne i dette møde, herunder sagsøgeren og Grohe, under mødet forudså, at de ville forhøje deres priser fra december eller januar måned det efterfølgende år at regne. Ifølge Grohes anmodning om bødenedsættelse drøftede deltagerne ved de møder, der blev afholdt i Euroitalia hvert år i september eller oktober, deres prognoser for individuelle prisforhøjelser for det følgende år (jf. 402. betragtning til den anfægtede afgørelse).

73 I øvrigt er sagsøgerens argument om, at referatet af dette møde den 16. oktober 1992 ikke giver mulighed for udtrykkeligt at afgøre, hvilke virksomheder der havde besluttet at forhøje deres priser, og hvad de nøjagtige beløb for disse prisforhøjelser var, uden betydning for konstateringen af, at dette referat, set i lyset af Grohes erklæringer, i tilstrækkelig grad godtgør, at deltagerne i dette møde, herunder sagsøgeren, i det mindste var enedes om selve princippet om en fremtidig begrænsning af konkurrencen, selv om specifikke elementer af den planlagte begrænsning stadig var genstand for forhandling. En sådan adfærd udgør i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i præmis 54 og 55 ovenfor, en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF.

74 Kommissionen begik derfor ikke nogen fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, da den fastslog, at sagsøgeren havde deltaget i konkurrencebegrænsende drøftelser under mødet i Euroitalia den 16. oktober 1992.

75 Hvad for det andet angår mødet i Euroitalia den 15. marts 1993 har sagsøgeren gjort gældende, at de drøftelser, der fandt sted i denne anledning, viser de deltagende virksomheders forretningsmæssige strategiers uafhængighed, fordi prisforhøjelserne var blevet fastsat før afholdelsen af dette møde, og fordi der med hensyn til disse forhøjelser og påtænkte prisnedsættelser bestod betydelige afvigelser.

76 Det bemærkes i den henseende, at sagsøgeren ikke har anfægtet Kommissionens konstatering i 412. betragtning til den anfægtede afgørelse, ifølge hvilken Hansgrohe AG's administrerende direktørs håndskrevne noter godtgjorde, at virksomhederne udvekslede procentsatserne for deres respektive prisforhøjelser for 1993. En sådan udveksling af oplysninger – hvis der er korrekt, at disse forhøjelser, ligesom de af Hansa Metallwerke AG (herefter »Hansa«) påtænkte (jf. 412. betragtning til den anfægtede afgørelse), var blevet gennemført en uge før mødet den 15. marts 1993 – kunne imidlertid kun påvirke de omhandlede virksomheders adfærd med hensyn til den faktiske gennemførelse af deres fremtidige prisforhøjelser. Denne udveksling af oplysninger bidrog således til at skabe gensidig tillid og gruppedisciplin i Euroitalia vedrørende deltagernes vilje til at forhøje priserne.

77 Under disse omstændigheder begik Kommissionen ikke nogen fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder i den henseende.

78 Hvad for det tredje angår møderne i Euroitalia den 21. oktober 1994, den 16. oktober 1995 og den 14. maj 1996 har sagsøgeren i det væsentlige gjort gældende, at hvert af disse møder bekræfter, at de omhandlede virksomheder ikke samordnede deres prispolitikker, som således forblev »selvstændige og differentierede«. Som det imidlertid fremgår af referaterne af disse møder, som er nævnt i henholdsvis 416., 418. og 420. betragtning til den anfægtede afgørelse, og som sagsøgeren ikke har anfægtet indholdet af, fremgår det, at de omhandlede drøftelser ligeledes vedrørte prisforhøjelser, der skulle gennemføres senere.

79 Det er således for det første vedrørende mødet den 21. oktober 1994 tilstrækkeligt at konstatere, at sagsøgeren ikke har anfægtet, at RAF Rubinetteria SpA ved dette møde, som Kommissionen har anført i 416. betragtning til den anfægtede afgørelse, og som det fremgår af sagsøgerens eget referat af dette møde, meddelte sin hensigt om at forhøje sine priser med 7% fra den efterfølgende 1. januar at regne.

80 Hvad dernæst angår mødet den 16. oktober 1995 fremgår det bl.a., som Kommissionen har anført i 418. betragtning til den anfægtede afgørelse, af referatet af det i den foregående præmis nævnte møde, at Rubinetteria Cisal SpA under mødet meddelte at ville forhøje sine priser med 5-6%.

81 Hvad endelig angår mødet den 14. maj 1996 bemærkes for det første, at selv om parterne ikke har fremlagt et referat af dette møde, fremgår det ikke desto mindre, at sagsøgeren ikke har anfægtet, at Hansa, som Kommissionen har anført i 420. betragtning til den anfægtede afgørelse, under mødet meddelte, at virksomheden ville forhøje sine priser den følgende september. For det andet fremgår det under alle omstændigheder af det møde, som fandt sted to måneder tidligere, nemlig den 12. marts 1996, og som er nævnt i 419. betragtning til den anfægtede afgørelse, at American Standard Inc. i øvrigt havde besluttet at forhøje sine priser med 5% fra den 1. maj 1996 at regne. Dette bekræfter således den omstændighed, at drøftelserne blandt Euroitalias medlemmer i første halvår af 1996 ligeledes vedrørte fremtidige prisforhøjelser.

82 Det må derfor fastslås, at Kommissionen ikke foretog en urigtig bedømmelse, da den fastslog, at der fandt ulovlige drøftelser af prisforhøjelser sted ved møderne i Euroitalia den 21. oktober 1994, den 16. oktober 1995 og den 14. maj 1996.

83 Hvad for det fjerde angår møderne i Euroitalia den 31. januar og den 22. september 1997, den 26. januar og den 16. oktober 1998, den 7. maj 1999 og den 31. januar og den 28. oktober 2002 har sagsøgeren anført, at sagsøgeren og de andre deltagere under disse møder havde »meddelt deres hensigt om ikke at gennemføre forhøjelser af deres [pris]lister, selv om andre deltagere i møderne havde meddelt, at de allerede havde gennemført endda betydelige forhøjelser af deres priser«.

84 Det bemærkes i den henseende indledningsvis, som Kommissionen med rette har gjort opmærksom på i sine skriftlige indlæg, at den omstændighed, at sagsøgeren meddelte de andre deltagere i de i den foregående præmis nævnte møder, at sagsøgeren ikke ville gennemføre fremtidige prisforhøjelser, er uden betydning for konstateringen af, at ulovlige drøftelser om fremtidige prisforhøjelser fandt sted under disse møder, som sagsøgeren deltog i (jf. 412., 422., 425., 427., 431., 434., 448. og 451. betragtning til den anfægtede afgørelse). For det andet kan den omstændighed, at sagsøgeren besluttede sig for ikke at forhøje sine priser under alle omstændigheder ikke sidestilles med en frivillig afstandtagen fra kartellets ulovlige aktiviteter, idet sagsøgeren ved at deltage i møderne kunne drage fordel af de oplysninger, som sagsøgerens konkurrenter udvekslede.

85 Hvad dernæst mere specifikt angår mødet den 31. januar 1997, med hensyn til hvilket sagsøgeren har gjort gældende, at de påtænkte prisforhøjelser var ekstremt forskellige, og som Kommissionen har nævnt i 422. betragtning til den anfægtede afgørelse, bemærkes, at forskellene i disse forhøjelser er uden betydning for konstateringen af, at de omhandlede drøftelser var af en sådan karakter, at de kunne påvirke markedsadfærden for de virksomheder, der deltog i disse møder.

86 Hvad endelig angår sagsøgerens argument vedrørende mødet den 26. januar 1998, hvorefter Kommissionen ikke i 427. betragtning til den anfægtede afgørelse skulle have godtgjort, at deltagerne kontrollerede gennemførelsen af de prisforhøjelser, der forudgående var blevet vedtaget, bemærkes for det første, at selv hvis det antages, at dette argument er begrundet, ændrer det ikke ved konstateringen af, at drøftelserne under dette møde var ulovlige, for så vidt som de vedrørte prisforhøjelser, der skulle finde sted i 1998, hvilket sagsøgeren ikke har anfægtet. For det andet gav deltagerne ved disse møder under alle omstændigheder, som det fremgår af indholdet af møderne i Euroitalia, særlig møderne den 20. april 1993 (jf. 413. betragtning til den anfægtede afgørelse), den 22. marts 1994 (jf. 415 betragtning til afgørelsen) og den 14. maj 1996 (jf. 420. betragtning til den anfægtede afgørelse), hinanden meddelelse om deres forudgående prisforhøjelser, hvilket sagsøgeren ikke har anfægtet, således at hver konkurrent var i stand til direkte at kontrollere gennemførelsen af de tidligere meddelte prisforhøjelser.

87 Set i lyset af konstateringerne i præmis 71-86 ovenfor må sagsøgerens andet klagepunkt, ifølge hvilket i det væsentlige de drøftelser, der blev afholdt i Euroitalia og i Michelangelo, og som sagsøgeren deltog i, ikke var af konkurrencebegrænsende karakter, forkastes som ubegrundet.

88 Sagsøgeren har for det tredje anført, at Kommissionen ikke, i modsætning til hvad retspraksis forpligter den til, har vurderet, i hvilken grad udvekslingen af oplysninger mellem konkurrenter i den foreliggende sag havde formindsket eller fjernet usikkerhedsgraden vedrørende det relevante markeds funktion. I den foreliggende sag viser det relevante markeds kendetegn, at den omhandlede praksis ikke kunne fordreje konkurrencen på det pågældende marked. Det er for det første kun på et marked, der er kendetegnet ved et begrænset antal erhvervsdrivende, at en udveksling af oplysninger i det væsentlige kan fordreje konkurrencen på markedet. Det samlede markedsandel for de virksomheder, der deltog i møderne i Michelangelo og i Euroitalia, var imidlertid mindre end 40%. Endvidere var der ingen hindring for adgangen til markedet. Ydermere var konkurrenceevnen og kontraheringsstyrken på efterspørgselssiden på et højt niveau. Endelig var udbuddet, særlig inden for sektoren for vandhaner og armaturer, særdeles opsplittet.

89 Det bemærkes, at en udveksling af oplysninger i henhold til den i præmis 57 ovenfor nævnte retspraksis er i strid med konkurrencereglerne, såfremt den formindsker eller fjerner usikkerhedsgraden vedrørende det relevante markeds funktion og følgelig begrænser konkurrencen mellem virksomhederne.

90 Domstolen har i den henseende ligeledes fastslået, at bedømmelsen af, hvorvidt et system til udveksling af oplysninger er foreneligt med EU's konkurrenceregler, ikke kan foretages abstrakt. Bedømmelsen afhænger af de økonomiske betingelser på de berørte markeder og det omhandlede systems egne egenskaber, såsom bl.a. systemets formål, betingelserne for adgang og deltagelse i udvekslingen samt karakteren af de udvekslede oplysninger – der f.eks. kan være offentlige eller fortrolige, sammenlagte eller detaljerede, historiske eller aktuelle – deres hyppighed og deres betydning for fastsættelsen af priser, mængder eller leveringsbetingelser (dommen i sagen Asnef-Equifax og Administración del Estado, nævnt i præmis 58 ovenfor, præmis 54).

91 I den foreliggende sag må det fastslås, at den ulovlige karakter af de omhandlede drøftelser i forhold til konkurrencereglerne fremgår utvetydigt af den anfægtede afgørelse. Den gensidige meddelelse af individuelle prisforhøjelser blandt de virksomheder, der var medlemmer af Euroitalia og Michelangelo, og som sagsøgeren under retsmødet har præciseret repræsenterede 38% af markedet for vandhaner og armaturer i Italien, kunne kun have til formål og til virkning at formindske usikkerheden mellem konkurrenterne om markedets fremtidige funktion. Sagsøgeren har ikke i øvrigt fremført nogen forklaring med hensyn til et alternativt formål, som denne fortrolige udveksling af oplysninger eventuelt kunne have haft.

92 For så vidt som de konkurrenter, der deltog i de ulovlige drøftelser havde en væsentlig andel af markedet for vandhaner og armaturer i Italien, idet de samlet besad en markedsandel på mellem 38 og 40% af dette marked, formindskede udvekslingen af oplysninger vedrørende gennemførelsen af

fremtidige prisforhøjelser nødvendigvis den grad af usikkerhed, som burde have fandtes blandt dem, og tilskyndede dem til at forhøje deres priser, alt imens de minimerede deres risiko for tab af markedsandele.

93 Under disse omstændigheder var samordningen af prisforhøjelserne i den foreliggende sag, henset til strukturen på det italienske marked for vandhaner og armaturer, konkurrencebegrænsende.

94 De andre argumenter, som sagsøgeren har fremført, kan ikke ændre konklusionen i den foregående præmis.

95 For det første er sagsøgerens argument om, at det fremgår af retspraksis, at når udbuddet har en opsplittet karakter, kan spredning og udveksling af oplysninger blandt konkurrenter have en neutral eller positiv virkning på markedets konkurrencemæssige karakter (jf. bl.a. dommen i sagen Asnef-Equifax og Administración del Estado, nævnt i præmis 58 ovenfor, præmis 58), uden betydning for konstateringen i præmis 90 og 91 ovenfor af, at udvekslingen af oplysninger om fremtidige prisforhøjelser blandt konkurrenter, der havde en markedsandel på mellem 38 og 40% af markedet for vandhaner og armaturer, havde en negativ påvirkning af konkurrencen som formål og, nødvendigvis, til følge. Dette argument må således forkastes som irrelevant.

96 Sagsøgeren har dernæst anført, at fraværet af en hindring for adgangen til det italienske marked for vandhaner og armaturer samt konkurrenceevnen og kontraheringsstyrken på efterspørgselssiden blandt grossisterne var i stand til at begrænse virkningerne af udvekslingen af oplysninger vedrørende påtænkte prisforhøjelser blandt konkurrenterne på dette marked. I den henseende må det fastslås, at selv hvis disse særegenheder ved det italienske marked for vandhaner og armaturer var blevet godtgjort, har sagsøgeren stadig ikke fremført noget bevis for, at disse særegenheder i den foreliggende sag førte til en ophævelse af virkningerne af den omhandlede konkurrencebegrænsende praksis. Argumentet må derfor forkastes som ubegrundet.

97 Under disse omstændigheder må sagsøgerens tredje klagepunkt forkastes, og dermed forkastes de tre klagepunkter, som sagsøgeren har fremført i forbindelse med det andet anbringende.

98 Set i lyset af de foregående betragtninger, og henset til de forskellige tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig, og som er opregnet i præmis 48 ovenfor, må det fastslås, at sagsøgeren ikke har godtgjort for det første, at Kommissionen bedømte de faktiske omstændigheder forkert, da den fandt, at de drøftelser, som fandt sted under de møder, som sagsøgeren deltog i, var konkurrencebegrænsende (jf. præmis 67-87 ovenfor), og at de kunne skabe konkurrenceforvridning (jf. præmis 88-97 ovenfor), eller for det andet, at Kommissionen tilsidesatte artikel 101 TEUF, da den kvalificerede de faktiske omstændigheder som konkurrencebegrænsende (jf. præmis 50-66 ovenfor). Det fremgår derudover af disse konstateringer, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at Kommissionen begik magtfordrejning ved at fastslå, at sagsøgeren deltog i en overtrædelse af artikel 101 TEUF. Kommissionen har heller ikke tilsidesat sin begrundelsespligt, idet Kommissionen, som det bl.a. fremgår af de i præmis 61, 69, 71, 76, 79 og 84-86 ovenfor nævnte betragtninger til den anfægtede afgørelse, i tilstrækkelig grad anførte begrundelserne for, at den fandt, at sagsøgeren havde deltaget i konkurrencebegrænsende drøftelser i strid med artikel 101 TEUF.

99 Det andet anbringende må derfor forkastes i sin helhed.

Det tredje anbringende om fejl og tilsidesættelser begået af Kommissionen ved beregningen af bøden

100 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har begået forskellige fejl og tilsidesættelser ved beregningen af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt. Sagsøgeren har i den henseende påberåbt sig to principale klagepunkter.

101 Sagsøgeren har med sit første klagepunkt gjort gældende, at Kommissionen har begået forskellige tilsidesættelser ved den anvendelse af koefficienter på 15%, som Kommissionen har fastholdt i 1220. og 1225. betragtning til den anfægtede afgørelse. For det første har Kommissionen tilsidesat sin begrundelsespligt vedrørende fastsættelsen af disse koefficienter. Endvidere har den anlagt et fejlskøn ved fastsættelsen af disse koefficienter og tilsidesat princippet om individuelle straffe og personligt ansvar såvel som proportionalitetsprincippet ved at anvende disse koefficienter på sagsøgeren, selv om sagsøgerens rolle i den fastslåede overtrædelse var mindre grov end de andre virksomheders. Sagsøgeren har i den forbindelse ligeledes gjort opmærksom på, at den anfægtede afgørelse er selvmodsigende, idet Kommissionen har fastslået, at overtrædelsen vedrørte seks medlemsstater, uden at foretage en sondring mellem virksomhederne. Den overtrædelse, der foreholdes sagsøgeren, vedrørte imidlertid kun Italien. Endelig har Kommissionen tilsidesat ligebehandlingsprincippet, for så vidt som den burde have sondret mellem de virksomheder, der deltog i den samlede overtrædelse, og de, som deltog i en enkelt del af denne overtrædelse, såsom sagsøgeren. Kommissionen burde således ikke have anvendt de samme koefficienter for alle de virksomheder, der blev pålagt sanktioner ved den anfægtede afgørelse.

102 Det bemærkes, at de tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig, og som er opregnet i præmis 100 ovenfor, alle tilsigter en anfægtelse – ud fra forskellige synsvinkler – af Kommissionens anvendelse af koefficienterne på 15% på sagsøgerens omsætning ved salg af vandhaner og armaturer i Italien ved beregningen af bødens grundbeløb i henhold til dels punkt 21-23 i retningslinjerne af 2006, dels punkt 25 i disse retningslinjer. Under disse omstændigheder bør for det første de i retningslinjerne af 2006 foreskrevne regler, der finder anvendelse ved beregningen af bødens grundbeløb, bringes i erindring, for det andet må de begrundelser, som Kommissionen har anført til støtte for dens valg af at pålægge en koefficient på 15% omtales, og for det tredje må det undersøges, om Kommissionen ved en sådan fremgangsmåde har begået de fejl og tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig.

103 Hvad for det første angår de regler, der finder anvendelse ved beregningen af bødens størrelse, bemærkes, at den metode, som Kommissionen anvender ved fastsættelsen af bøder i henhold til punkt 9-11 i retningslinjerne af 2006 omfatter to etaper. Kommissionen fastsætter i første omgang et grundbeløb for hver virksomhed eller virksomhedssammenslutning. Den kan for det andet regulere dette grundbeløb i op- eller nedadgående retning, henset til de skærpende eller formildende omstændigheder, der karakteriserer hver enkelt af de berørte virksomheders deltagelse.

104 Hvad nærmere bestemt angår den første fase af metoden til fastsættelse af bøderne fastsættes den del af værdien af omsætningen, der tages i betragtning i henhold til punkt 21-23 i retningslinjerne af 2006 (herefter »koefficienten for »overtrædelsens grovhed««), til et niveau inden for et interval fra 0-30% under hensyntagen til et vist antal faktorer, såsom overtrædelsens art, virksomhedernes samlede markedsandel, overtrædelsens geografiske udstrækning og spørgsmålet om, hvorvidt overtrædelsen er blevet udmøntet i praksis eller ej, idet aftaler om prisfastsættelse, markedsdeling og begrænsning af produktionen på grund af deres art betragtes som de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger. I medfør af bestemmelserne i punkt 25 i retningslinjerne af 2006 præciseres det, at Kommissionen med afskrækkende formål lader bødens grundbeløb omfatte en andel, som giver mulighed for at beregne et ekstrabeløb (herefter »koefficienten for »ekstrabeløb««) inden for et interval på mellem 15 og 25% af afsætningens værdi under hensyntagen til de ovenfor nævnte faktorer.

105 Hvad for det andet angår Kommissionens fastsættelse af koefficienten for afsætningens værdi for hver af de berørte virksomheder i den anfægtede afgørelse bemærkes, at 1211.-1214. betragtning til afgørelsen har følgende ordlyd:

»(1211) Horisontale aftaler om prisfastsættelse er på grund af deres art blandt de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger. Adressaterne for den [anfægtede afgørelse] har deltaget i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse af artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 med det fælles mål at fordreje konkurrencen på markedet for badeværelsesudstyr og -inventar (jf. afsnit 5). De hemmelige arrangementer omfattede mindst seks medlemsstater, påvirkede

alle de tre undergrupper af produkter, som er omfattet af undersøgelsen, og blev udelukkende gennemført til fordel for de producenter, der var medlemmer af kartellet og til skade for deres kunder og i sidste instans forbrugerne.

(1212) Den samlede markedsandel for de virksomheder, hvis deltagelse i overtrædelsen er fastslået, varierer afhængigt af den pågældende medlemsstat, men skønnes til at ligge på omkring 54,3% for alle de produktgrupper og i alle de medlemsstater, der er omfattet af Kommissionens undersøgelse. Dette tal medregner ikke markedsandelene for de andre små deltagere, som ikke er adressater for den [anfægtede afgørelse].

(1213) Kartellet omfattede mindst seks medlemsstater, nemlig Tyskland, Østrig, Belgien, Frankrig, Italien og Nederlandene.

(1214) Det er blevet fastslået, at overtrædelse generelt set er blevet gennemført […] selv om der ikke altid foreligger tilstrækkeligt bevis for at fastslå, at det altid er sket på en stringent måde.«

106 Med hensyn til koefficienten for »overtrædelsens grovhed« har Kommissionen i 1220. betragtning til den anfægtede afgørelse på grundlag af de i den foregående præmis nævnte betragtninger anført følgende:

»(1220) Sammenfattende, og under hensyntagen til de faktorer, der er nævnt i det foregående afsnit, og i særdeleshed til overtrædelsens art, fastsættes den del af værdien af omsætningen for hver af de berørte virksomheder, som skal anvendes ved fastsættelsen af bødernes grundbeløb, til 15%.«

107 Med hensyn til koefficienten for »ekstrabeløb« har Kommissionen i 1225. betragtning til den anfægtede afgørelse anført følgende:

»(1225) Givet omstændighederne i denne sag, og henset til de kriterier, der nævnes [i 1210.-1220. betragtning til den anfægtede afgørelse], fastsættes den procentsat, der skal anvendes ved [koefficienten for »ekstrabeløb«], til 15%.«

108 Det fremgår således af de begrundelser, der er anført i 1211.-1214., 1220. og 1225. betragtning til den anfægtede afgørelse, at Kommissionen har begrundet anvendelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%, idet den har støttet sig til en bedømmelse, hvorefter de virksomheder, der blev pålagt sanktioner ved den anfægtede afgørelse, havde deltaget i en samlet overtrædelse inden for sektoren for badeværelsesudstyr, som omfattede tre undergrupper af produkter i seks medlemsstater, og at den »horisontale aftale om prisfastsættelse«, som blev iværksat i den foreliggende sag, var blandt de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger på grund af dens art.

109 Som sagsøgeren imidlertid med rette har gjort gældende, har Kommissionen dels i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse anført og dels i sine skriftlige indlæg bekræftet, at det måtte fastslås, at sagsøgeren i lighed med de andre uafhængige italienske producenter, som blev pålagt sanktioner ved afgørelsen »i mangel af beviser for deres kendskab til kartellets almindelige rækkevidde«, kun havde deltaget i den italienske del af den samlede overtrædelse vedrørende vandhaner og armaturer samt keramiske artikler, men ikke vedrørende bruseafskærmninger. Dette fik således Kommissionen til i den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 5, punkt 18, bl.a. at anføre, at sagsøgerne havde begået en overtrædelse vedrørende badeværelsesudstyr og -inventar i Italien.

110 De fem fejl og tilsidesættelser, som sagsøgeren har påberåbt sig, og som er nævnt i præmis 101 ovenfor, skal behandles i lyset af betragtningerne i præmis 105-109 ovenfor.

111 Hvad for det første angår sagsøgerens argument om, at Kommissionen har tilsidesat sin begrundelsespligt, henvises til retspraksis, hvorefter Kommissionen vedrørende fastsættelsen af bødens grundbeløb opfylder sin begrundelsespligt, når den i sin afgørelse giver oplysninger om de hensyn, der har givet den grundlag for at bedømme grovheden af overtrædelsen, uden at den er forpligtet til at opstille en mere detaljeret redegørelse for metoden eller angivelse af taloplysninger vedrørende bødeberegningen (jf. Rettens dom af 29.4.2004, forenede sager T-236/01, T-239/01, T-244/01 - T-246/01, T-251/01 og T-252/01, Tokai Carbon m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1181, præmis 252 og den deri nævnte retspraksis).

112 I den foreliggende sag må det fastslås, at Kommissionen – i modsætning til hvad sagsøgeren har anført – i 1211.-1214., 1220. og 1225. betragtning til den anfægtede afgørelse, nævnt i præmis 105-107 ovenfor, har givet oplysninger om de grunde, der har ført til, at den i 1220. og 1225. betragtning til den anfægtede afgørelse har fastsat koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%.

113 Under disse omstændigheder må sagsøgerens argument om, at Kommissionen har tilsidesat sin begrundelsespligt, forkastes som ubegrundet.

114 Hvad for det andet angår den fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren har påberåbt sig, bemærkes, at Kommissionen med urette fastslog, at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% var begrundet, fordi de virksomheder, der var omfattet af den anfægtede afgørelse, havde deltaget i en samlet overtrædelse, som berørte tre undergrupper af produkter og omfattede seks medlemsstater. Som Kommissionen selv har fastslået i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse, var sagsøgeren involveret i en overtrædelse vedrørende »samordning af prisforhøjelser« i Italien og ikke i de fem andre medlemsstater nævnt i præmis 1 ovenfor, fordi de afholdte ulovlige drøftelser vedrørte vandhaner og armaturer samt keramiske artikler, men ikke bruseafskærmninger. Det må i den henseende fremhæves, at sagsøgeren ikke i denne sammenhæng har anfægtet Kommissionens bedømmelse, hvorefter sagsøgeren deltog i en samlet overtrædelse, der ikke blot vedrørte vandhaner og armaturer, men også keramiske artikler.

115 Det fremgår således af Kommissionens konstatering i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse, at den ikke gyldigt kunne begrunde anvendelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% i forhold til sagsøgeren med, at sagsøgeren havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede tre undergrupper af produkter og seks geografiske områder. Det må således fastslås, at Kommissionen begik en fejl ved bedømmelsen af de faktiske omstændigheder i den henseende.

116 Kommissionens argumenter med henblik på at gøre gældende, at størrelsen af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt, afspejler sagsøgerens deltagelse i alene den italienske del af den fastslåede overtrædelse, at værdien af den omsætning, der er blevet taget i betragtning for hver virksomhed, afspejler deres individuelle, faktiske og konkrete deltagelse i overtrædelsen, og at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% er lavt fastsat, henset til grovheden af den overtrædelse, som sagsøgeren har begået, er irrelevante. Der er således ingen af disse argumenter, der ophæver konstateringen af, at Kommissionen ikke gyldigt kunne støtte sig til den begrundelse, der er nævnt i præmis 115 ovenfor, for at anvende koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%.

117 Det må derefter fastslås, at Kommissionens argumenter om, at den har fulgt de forskellige etaper ved beregningen af bøden, som foreskrives i retningslinjerne af 2006, at den har anvendt de omsætningstal, som de i den anfægtede afgørelse omhandlede virksomheder har meddelt den, at den råder over et skøn ved fastsættelse af bødernes størrelse, og at grovheden af den overtrædelse, som sagsøgeren deltog, i afspejles i størrelsen af den omsætning, der er blevet taget i betragtning, ligeledes er irrelevante. Disse argumenter er således uden betydning for konstatereingen af, at Kommissionen ikke kunne lægge den begrundelse, som er nævnt i præmis 115 ovenfor, til grund.

118 Endelig må det argument, Kommissionen har anført som svar på Rettens spørgsmål under retsmødet, hvorefter den forskel i den geografiske rækkevidde, der følger af virksomhedernes deltagelse i på den ene side den samlede overtrædelse i sin helhed, og på den anden side alene på italiensk område, ikke begrunder anvendelsen af forskellige koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, forkastes. En overtrædelse, der omfatter seks geografiske områder inden for Unionen og berører tre undergrupper af produkter, kan ikke gyldigt anses for at have samme grovhed, som en overtrædelse, der blev begået på én enkelt medlemsstats område, og som berørte to undergrupper af produkter. Henset til rækkevidden af påvirkningen af konkurrencen inden for Unionen må den første overtrædelse anses for at være grovere end den anden overtrædelse.

119 I lyset af de betragtninger, der er redegjort for i præmis 114-118 ovenfor, bemærkes, at Kommissionen har anlagt to urigtige skøn ved at basere anvendelsen af koefficienterne på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på den omstændighed, at sagsøgeren havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder i Unionen og tre undergrupper af produkter. Sagsøgeren må således gives medhold i selskabets argument i den henseende.

120 Hvad for det tredje angår den angivelige tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet bemærkes, at inden for rammerne af de af Kommissionen indledte procedurer for at sanktionere overtrædelser af konkurrencereglerne medfører anvendelsen af dette princip, at bøderne ikke må være uforholdsmæssige set i forhold til de tilsigtede mål, dvs. i forhold til overholdelsen af disse bestemmelser, og at størrelsen af den bøde, som pålægges en virksomhed, bør stå i rimeligt forhold til overtrædelsen, vurderet i sin helhed, idet der navnlig bør tages hensyn til overtrædelsens grovhed (jf. i denne retning Rettens dom af 8.7.2004, forenede sager T-67/00, T-68/00, T-71/00 og T-78/00, JFE Engineering m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2501, præmis 532). I særdeleshed indebærer proportionalitetsprincippet, at Kommissionen skal udmåle bøden forholdsmæssigt i forhold til de elementer, der tages i betragtning ved vurderingen af overtrædelsens grovhed, og at den i denne henseende skal anvende disse elementer på en sammenhængende og objektivt berettiget måde (Rettens dom af 27.9.2006, sag T-43/02, Jungbunzlauer mod Kommissionen, Sml. II, s. 3435, præmis 226-228, og af 28.4.2010, sag T-446/05, Amann & Söhne og Cousin Filterie mod Kommissionen, Sml. II, s. 1255, præmis 171).

121 Det må i den foreliggende sag fastslås, at sagsøgeren har deltaget i en overtrædelse, der bestod i at gennemføre en samordning af fremtidige prisforhøjelser, at denne samordning vedrørte ikke blot vandhaner og armaturer, som det er fastslået i forbindelse med det andet anbringende, men ligeledes keramiske artikler, hvilket sagsøgeren ikke har anfægtet i forbindelse med sit søgsmål, og at denne overtrædelse vedrørte hele det italienske område. Under disse omstændigheder kunne Kommissionen i overensstemmelse med punkt 21-23 og 25 i retningslinjerne af 2006 med rette vurdere, at koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« ikke var i strid med proportionalitetsprincippet.

122 Sagsøgerens argument om, at Kommissionen har tilsidesat proportionalitetsprincippet, må derfor forkastes som ubegrundet.

123 For så vidt som sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat princippet om individuelle straffe og personligt ansvar, bemærkes for det fjerde, at Kommissionen ifølge retspraksis i henhold til dette princip ved vurderingen af hver lovovertræders forholdsmæssige andel i et kartel er forpligtet til at tage hensyn til den omstændighed, at visse lovovertrædere i givet fald ikke kan holdes ansvarlige for dette kartels samlede elementer (jf. Rettens dom af 19.5.2010, sag T-21/05, Chalkor mod Kommissionen, Sml. II, s. 1895, præmis 100 og den deri nævnte retspraksis).

124 I den foreliggende sag har Kommissionen ganske vist med urette begrundet anvendelsen af koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på sagsøgeren ved at fastslå, at sagsøgeren deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder og tre undergrupper af produkter, på trods af den omstændighed, at Kommissionen selv udtrykkeligt i 879. betragtning til den anfægtede afgørelse havde anerkendt, at sagsøgerens ansvar kun kunne udstrækkes

til sagsøgerens deltagelse i et kartel på det italienske marked for to undergrupper af produkter. Det må imidlertid ligeledes fastslås, at som anført i præmis 121 ovenfor er anvendelsen af koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på sagsøgeren fuldt ud begrundet, henset til grovheden af den overtrædelse, sagsøgeren selv har begået.

125 Under disse omstændigheder tilsidesatte Kommissionen ikke princippet om individuelle straffe og personligt ansvar, da den pålagde sagsøgeren koefficienter på 15% for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«.

126 Dette argument fra sagsøgerens side må derfor forkastes som ubegrundet.

127 Hvad for det femte angår den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, som sagsøgeren har påberåbt sig, bemærkes, at ligebehandlingsprincippet i henhold til fast retspraksis er overtrådt, såfremt ensartede situationer behandles forskelligt, eller forskellige situationer behandles ens, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (Domstolen dom af 13.12.1984, sag 106/83, Sermide, Sml. s. 4209, præmis 28, og Rettens dom af 30.9.2009, sag T-161/05, Hoechst mod Kommissionen, Sml. II, s. 3555, præmis 79).

128 I den foreliggende sag må det fastslås, at der er blevet anvendt koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% på samtlige den anfægtede afgørelses adressater, selv om sagsøgeren, i modsætning til de virksomheder, der deltog i den samlede overtrædelse, der omfattede de tre undergrupper af produkter i seks medlemsstater, i lighed med fire andre italienske virksomheder, der er blevet pålagt sanktioner ved den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 5, kun kunne holdes ansvarlig for den italienske del af den fastslåede overtrædelse. Derfor var den overtrædelse, som sagsøgeren deltog i, mindre grov for så vidt angår både den geografiske udstrækning og de berørte produkter, end den overtrædelse, de andre adressater for den anfægtede afgørelse, som deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder og tre undergrupper af produkter, havde begået. Selv hvis det antages, at Kommissionen burde have behandlet de virksomheder, der deltog i en samlet overtrædelse, der omfattede seks geografiske områder i Unionen og tre undergrupper af produkter, anderledes end dem, som deltog i en samlet overtrædelse på ét eneste område og vedrørende to undergrupper af produkter, ville en sådan forskellig behandling alligevel ikke have kunnet gavne sagsøgeren. Som redegjort for i præmis 121 ovenfor, er de koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%, som har fundet anvendelse på sagsøgeren, satser, som er forholdsmæssige i forhold til grovheden af den overtrædelse, sagsøgeren har begået. Derfor har fraværet af en differentieret behandling af de virksomheder, der var adressater for den anfægtede afgørelse, ikke været til skade for sagsøgeren.

129 Under disse omstændigheder må sagsøgerens argument om, at Kommissionen har tilsidesat ligebehandlingsprincippet til skade for sagsøgeren, forkastes som ubegrundet.

130 I lyset af de foregående betragtninger må sagsøgeren gives medhold i argumentet, om, at Kommissionen har anlagt to urigtige skøn (jf. præmis 119 ovenfor), og det første klagepunkt må i øvrigt forkastes.

131 Sagsøgeren har med sit andet klagepunkt anfægtet Kommissionens nægtelse af at indrømme sagsøgeren en bødenedsættelse i henhold til punkt 29 i retningslinjerne af 2006 for sagsøgerens begrænsede deltagelse i overtrædelsen. Sagsøgeren har anført to principale argumenter til støtte for denne påstand. For det første har sagsøgeren altid forfulgt en selvstændig forretningsstrategi, som det fremgår af de talrige møder, der blev afholdt fra den 15. marts 1993 til den 28. oktober 2002, hvorunder sagsøgeren bekendtgjorde sin hensigt om ikke at gennemføre forhøjelser af sine priser. Sagsøgeren har således klart og føleligt taget afstand fra de aftaler, som de andre medlemmer af kartellet havde tilsluttet sig. For det andet har sagsøgeren anført, at Kommissionen med urette i den anfægtede afgørelse har afvist argumentet om, at sagsøgeren var berettiget til en bødenedsættelse, for så vidt som sagsøgeren spillede en mindre alvorlig rolle i overtrædelsen end de andre medlemmer af

kartellet. Således afspejler værdien af afsætningen af produkterne, som ganske vist udgør et element ved bedømmelsen af den indflydelse, en virksomhed kan udøve på grund af sin økonomiske betydning, ikke niveauet for grovheden af dens deltagelse i overtrædelsen. I øvrigt var det de multinationale virksomheder, der anstiftede den omhandlede konkurrencebegrænsende praksis i Euroitalia og i Michelangelo, og som deltog i ulovlig praksis i flere medlemsstater.

132 Punkt 29 i retningslinjerne af 2006 har følgende ordlyd:

»Bødens grundbeløb kan nedsættes, hvis Kommissionen fastslår, at der foreligger formildende omstændigheder, f.eks.:

— hvis den pågældende virksomhed fremlægger bevis for, at den bragte overtrædelsen til ophør, så snart da Kommissionen greb ind. Dette gælder ikke for hemmelige aftaler eller hemmelig praksis (især karteller)

— hvis den pågældende virksomhed fremlægger bevis for, at overtrædelsen skyldes uagtsomhed

— hvis den pågældende virksomhed fremlægger bevis for, at dens deltagelse i overtrædelsen er stærkt begrænset, og at den i den periode, hvor den har været deltager i de ulovlige aftaler, i praksis har undladt at anvende dem ved at udøve en konkurrencemæssig adfærd på markedet; selve den omstændighed, at en virksomhed har deltaget i overtrædelsen i en kortere periode end de øvrige virksomheder, betragtes ikke som en formildende omstændighed, fordi dette allerede er taget i betragtning ved fastsættelsen af bødens grundbeløb

— hvis den pågældende virksomhed samarbejder effektivt med Kommissionen uden for anvendelsesområdet for meddelelsen om samarbejde i kartelsager og ud over dens retlige pligt til at samarbejde

— hvis de offentlige myndigheder eller lovgivningen har tilladt eller fremmet en konkurrencebegrænsende adfærd.«

133 Hvad angår den i punkt 29, tredje led, i retningslinjerne af 2006 foreskrevne formildende omstændighed, som er den eneste relevante i forhold til de af sagsøgeren påberåbte argumenter, bemærkes, som Kommissionen har nævnt i 1252. betragtning til den anfægtede afgørelse, at det følger af retspraksis, at for at en virksomhed kan være berettiget til en bødenedsættelse for at undlade at gennemføre kartellet, skal omstændighederne vise, at virksomheden i den periode, hvori den var part i de ulovlige aftaler, reelt undlod at gennemføre dem ved at anlægge en konkurrencebetonet adfærd på markedet, eller at virksomheden i det mindste klart og i væsentlig grad overtrådte de forpligtelser, hvorved kartellet skulle gennemføres, i en sådan grad, at det forstyrrede dets funktion (Rettens dom af 15.3.2006, sag T-26/02, Daiichi Pharmaceutical mod Kommissionen, Sml. II, s. 713, præmis 113).

134 I den foreliggende sag bemærkes for det første, at sagsøgerens argument om, at sagsøgeren altid har forfulgt en selvstændig forretningsstrategi, ikke støttes af de faktiske omstændigheder. Som fastslået ved undersøgelsen af det andet anbringende ovenfor (jf. særlig præmis 52-87 ovenfor) udvekslede de virksomheder, der var medlemmer af Euroitalia, oplysninger om deres hidtidige prisforhøjelser og kontrollerede, om deres konkurrenter gennemførte de fremtidige prisforhøjelser, som de forudgående havde drøftet.

135 For det andet har sagsøgeren under alle omstændigheder ikke fremført hverken argumenter eller beviser, der godtgør, at sagsøgeren faktisk afstod fra at gennemføre de prisforhøjelser, der blev drøftet ved møderne i Euroitalia og i Michelangelo. Tværtimod deltog sagsøgeren, som Kommissionen med rette har anført i sine tabeller i bilag 6 og 7 til den anfægtede afgørelse, i næsten alle møderne i Euroitalia og et stort antal af møderne i Michelangelo, under hvilke ulovlige drøftelser fandt sted.

136 Under disse omstændigheder må det fastslås, at Kommissionen ikke begik nogen fejl, da den ikke indrømmede sagsøgeren nogen bødenedsættelse på det grundlag.

137 I lyset af de foregående betragtninger må der dels gives delvis medhold i det tredje anbringende, og dels må dette anbringende i lighed ved det første og andet anbringende i øvrigt forkastes.

138 Med hensyn til afgørelsen vedrørende påstanden om delvis annullation af den anfægtede afgørelse må den for det første forkastes, for så vidt som den vedrører den anfægtede afgørelses artikel 1, stk. 5, punkt 18.

139 For det andet gælder det, at for så vidt som Kommissionen med rette har fastslået, at sagsøgeren har begået en overtrædelse af bestemmelserne i artikel 101 TEUF, er det med rette, at Kommissionen på grundlag af bestemmelserne i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, som nævnes i 1182. betragtning til den anfægtede afgørelse, i den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 17, besluttede at pålægge sagsøgeren en bøde. Påstanden om delvis annullation af den anfægtede afgørelse må derfor forkastes, for så vidt som den vedrører afgørelsens artikel 2, stk. 17.

140 Da den anfægtede afgørelses artikel 2, stk. 17, fastsætter størrelsen af den bøde, som sagsøgeren pålægges, og da sagsøgeren med sin anden påstand subsidiært har nedlagt påstand om, at Retten skal nedsætte den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt, må Retten i forbindelse med undersøgelsen af denne påstand drage konsekvenserne af de fejl, som er blevet fastslået i præmis 119 ovenfor med hensyn til fastsættelsen af bødens størrelse.

141 Det fremgår af betragtningerne i præmis 138-140 ovenfor, at påstanden om delvis annullation af den anfægtede afgørelse må forkastes i sin helhed.

Den subsidiære påstand om ophævelse eller nedsættelse af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt

142 Henset til sagsøgerens anden påstand, hvorved sagsøgeren subsidiært anmoder Retten om at nedsætte de bøder, sagsøgeren er blevet pålagt (jf. præmis 15 ovenfor), påhviler det Retten under udøvelse af sin fulde prøvelsesret at undersøge dels følgerne af de fejl, som Kommissionen har begået, og som er gengivet i præmis 125 ovenfor, for beregningen af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt, dels den argumentation, som sagsøgeren har fremført til støtte for sin påstand om ophævelse eller nedsættelse af bøden.

143 Det bemærkes i den henseende, at Retten i henhold til retspraksis for det første under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret skal foretage sin egen vurdering under hensyntagen til alle sagens omstændigheder under overholdelse af EU-rettens almindelige grundsætninger, såsom proportionalitetsprincippet (jf. i denne retning dommen i sagen Romana Tabacchi mod Kommissionen, nævnt i præmis 17 ovenfor, præmis 179 og 280) og ligebehandlingsprincippet (Domstolens dom af 24.9.2009, forenede sager C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P og C-137/07 P, Erste Group Bank m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8681, præmis 187).

144 For det andet svarer udøvelsen af den fulde prøvelsesret ikke til en kontrol af egen drift. Det er derfor – med undtagelse af spørgsmål om grundlæggende retsprincipper, som Unionens retsinstanser er forpligtet til at tage under påkendelse af egen drift, såsom en manglende eller utilstrækkelig begrundelse af den anfægtede afgørelse – op til sagsøgeren at gøre anbringender gældende til prøvelse af afgørelsen og at fremlægge oplysninger til støtte for disse anbringender (jf. i denne retning dommen i sagen Chalkor mod Kommissionen, nævnt i præmis 17 ovenfor, præmis 64).

145 Selv om retningslinjerne ikke foregriber Unionens retsinstansers bedømmelse af bøden, når disse retsinstanser udøver deres fulde prøvelsesret (Rettens dom af 27.7.2005, forenede sager T-49/02 - T-52/02, Brasserie nationale m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 3033, præmis 169), finder Retten det

i den foreliggende sag passende at lade sig inspirere af retningslinjerne ved omregningen af bødens størrelse, bl.a. fordi retningslinjerne giver mulighed for at tage alle de relevante omstændigheder i sagen i betragtning og at pålægge alle de virksomheder, der har deltaget i den fastslåede overtrædelse, bøder, der er forholdsmæssige.

146 Det bemærkes for det første, at Retten i præmis 115 ovenfor har fastslået, at Kommissionen med urette i det væsentlige har lagt den omstændighed til grund ved fastsættelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« til 15%, at alle de i den anfægtede afgørelse omhandlede virksomheder havde deltaget i en samlet overtrædelse. Det er endvidere som anført i præmis 121 ovenfor blevet fastslået, at disse koefficienter ikke kan anses for at være uforholdsmæssige inden for en skala fra 0-30% for så vidt angår koefficienten for »overtrædelsens grovhed« og inden for en skala fra 15-25% for så vidt angår koefficienten for »ekstrabeløb«.

147 Ganske vist er det ligeledes sandt, at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% er dem, som Kommissionen, som konstateret i præmis 128 ovenfor, anvendte ved beregningen af bøder for virksomheder, der havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede tre undergrupper af produkter i seks medlemsstater. Denne udgør på grund af den geografiske rækkevidde og antallet af undergrupper af produkter en grovere overtrædelse end den, som sagsøgeren har deltaget i.

148 Den omstændighed, at de virksomheder, der havde deltaget i en samlet overtrædelse, der omfattede seks medlemsstater og tre undergrupper af produkter, burde være blevet pålagt en bøde beregnet på grundlag af koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, som var højere end de 15%, som er blevet anvendt ved sanktioneringen af sagsøgeren, kan imidlertid ikke gyldigt begrunde, at Retten under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret pålægger sagsøgeren en bøde, der ikke er tilstrækkeligt afskrækkende, henset til grovheden af den overtrædelse, sagsøgeren havde deltaget i.

149 Under disse omstændigheder finder Retten, henset til retningslinjerne af 2006 og de bedømmelser, der er anført i præmis 148 ovenfor, at koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% er passende.

150 Hvad for det andet angår sagsøgeren påstand om, at Retten bør indrømme sagsøgeren en bødenedsættelse med den begrundelse, at sagsøgeren kun har spillet en mindre rolle ved de møder, sagsøgeren deltog i, sammenlignet med den rolle, de andre multinationale virksomheder spillede, erindrer Retten om, at sagsøgeren, som fastslået i præmis 62 ovenfor, ikke har fremført hverken argumenter eller beviser, som kan rejse tvivl om de konstateringer, Kommissionen har foretaget i 467. og 492. betragtning til den anfægtede afgørelse, som viser, at sagsøgeren deltog aktivt i gennemførelsen af den omhandlede ulovlige praksis, således at sagsøgeren ikke kan anses for at have spillet en mindre rolle. Under disse omstændigheder finder Retten, at sagsøgerens argument ikke begrunder, at den bøde på 3 996 000 EUR, som Kommissionen har pålagt sagsøgeren, nedsættes af denne grund.

151 Under disse omstændigheder fastslår Retten for det første under udøvelse af sin fulde prøvelsesret, at ingen af de forhold, som sagsøgeren har påberåbt sig under nogen former i den foreliggende sag, og ingen grundlæggende retsprincipper begrunder, at Retten skulle benytte sin fulde prøvelsesret til at nedsætte den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt af Kommissionen. For det andet finder Retten, henset til samtlige de forhold, som er blevet fremført for den, at en bøde på 3 996 000 EUR, henset til varigheden og grovheden af den overtrædelse, som sagsøgeren har deltaget i, udgør en passende sanktion, som giver mulighed for at straffe sagsøgerens konkurrencebegrænsende adfærd på forholdsmæssig og afskrækkende vis.

152 Det følger af det ovenstående for så vidt angår den subsidiære påstand om ophævelse eller nedsættelse af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt ved den anfægtede afgørelse artikel 2, stk. 17, at da dette beløb er identisk med det, som Retten har fastsat under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret i præmis 151 ovenfor, må denne påstand forkastes.

153 Henset til konklusionerne i præmis 141 og 152 ovenfor frifindes Kommissionen i det hele.

Sagens omkostninger

154 Ifølge Rettens procesreglements artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og pålægges derfor at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling):

1) Europa-Kommissionen frifindes.

2) Zucchetti Rubinetteria SpA bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 16. september 2013.

Underskrifter

Indhold

Sagens baggrund 1

Retsforhandlinger og parternes påstande 3

Retlige bemærkninger 4

Den principale påstand om delvis annullation af den anfægtede afgørelse 4

Det første anbringende om fejl begået af Kommissionen ved afgrænsningen af det relevante marked ... 4

Det andet anbringende om tilsidesættelser knyttet til kvalificeringen af de omhandlede drøftelser i Euroitalia og i Michelangelo som et kartel 8

Det tredje anbringende om fejl og tilsidesættelser begået af Kommissionen ved beregningen af bøden .. 14

Den subsidiære påstand om ophævelse eller nedsættelse af den bøde, sagsøgeren er blevet pålagt 21

Sagens omkostninger 23